

De hoofdstukken over Paramaribo en Nickerie zijn daarentegen weer een heel behoorlijk geslaagde mix van meer traditionele geschiedenis en technische detaillering. Dat geldt ook zeker voor de hoofdstukken over grondstoffen en de Lawaspoorlijn, die het goud zou moeten transporteren dat nooit echt gevonden werd. Dit laatste hoofdstuk laat prachtig zien dat het spreken van succes of mislukking vanuit een historisch oogpunt beter vermeden kan worden. De auteurs laten goed zien dat de spoorlijn weliswaar niet heeft gebracht wat de bedoeling was, maar dat er wel allerlei andere ontwikkelingen zijn geweest die nauw met de lijn samenhangen. In de twee afsluitende hoofdstukken lezen we over bouwmaterialen en de organisatie van mensen die deze bouwwerken allemaal mogelijk hebben gemaakt.

Dit boek is geen geschiedenis in de strikt chronologische zin van het woord, met een begin en een eind in de tijd voor een bepaalde periode. We lezen deelgeschiedenissen van thema's, in dit geval van verschillende infrastructuren, met allemaal hun eigen chronologie. Deze opzet heeft als nadeel dat de lezer soms wat overzicht zou kunnen missen, ook al omdat er in latere hoofdstukken soms nieuwe aspecten worden geïntroduceerd die voor heel Suriname relevant lijken te zijn (het vestigingsbeleid bijvoorbeeld). Toch is de thematische keuze geslaagd. De lezer krijgt interessante verhandelingen over de verschillende typen infrastructuur en is met wat moeite goed in staat toch de samenhang tussen de typen en de grotere historische lijn te bevatten. Het grote voordeel van alle parallelle deelgeschiedenissen is dat we duidelijk te zien krijgen hoeveel er tegelijk gedaan werd in Suriname aan het realiseren van bouwwerken van verschillende aard. Wat ik persoonlijk een leuke toevoeging had gevonden is een overzichtskaart van Suriname. De historische kaart op bladzijde 202 had wellicht prominenter afgedrukt kunnen worden?

Al met al vind ik *Bouwen aan de Wilde Kust* een leuk boek, met een mooi overzicht van infrastructurale werken in Suriname. Het is een prima toevoeging aan het repertoire rond Nederlands-koloniale civiele techniek, waar ik zelf ook een bijdrage aan heb mogen geven. De relatie met de veel bekendere kolonie in de Oost komt in het boek ook hier en daar aan de orde. Juist door de niet-nadrukkelijke manier van vergelijken, op basis van de Surinaamse situatie, slaagt het boek erin de plaats van Suriname en de infrastructuur aldaar binnen de Nederlandse koloniale wereld en (in mindere mate) de internationale context goed weer te geven. En nu maar hopen dat er nog een vervolg in zit van de Surinaamse infrastructuur van na 1945!

Henk van de Laak, *De Dienstkring. De voordeur van Rijkswaterstaat*. Bestelbaar bij de auteur, henkvandelaak@home.nl. 240 blz. Geïll. ISBN 978-94-6247-047-7. €27,95 incl. verzendkosten.

WIL LASES

De auteur, oud dienstkringhoofd, had geconstateerd dat bij alles wat tot nu toe over de historie van Rijkswaterstaat (RWS) is geschreven, de dienstkring nauwelijks aan bod is gekomen. Hij begon in 2011 zijn onderzoek naar de historie van de dienstkringen met de bedoeling dit af te ronden in 2014 met de viering van het 120-jarig bestaan van de Vereniging van Waterstaatskundig Ambtenaren, nu Vereniging van Infra-Beheerders. De dienstkringhoofden zijn lid van deze Vereniging.

Een uitstekend initiatief. De dienstkringen voerden de bediening en het beheer en onderhoud van waterstaatswerken uit. De medewerkers waren het gezicht en de oren van RWS in de regio en waren laagdrempelig toegankelijk voor de burgers. Terecht draagt het boek als tweede titel: *De voordeur van Rijkswaterstaat*. Het bestaansrecht van de dienstkringen is 120 jaar onomstreden geweest.

De auteur ziet met name de medewerkers van RWS en van het bedrijfsleven, dat met de dienstkringen heeft gewerkt, als doelgroepen. Hij heeft heel veel gegevens verzameld en in dit boek zo goed mogelijk gegroepeerd. Hij heeft voor een driedeling gekozen. Deel 1 beschrijft het ontstaan in 1884 en de ontwikkeling van de dienstkringen in aantal en

grootte en in specialisatie, zoals weg- en rivierdienstkringen, onder invloed van de maatschappelijke ontwikkelingen tot 2004. Dit deel is chronologisch ingedeeld. Deel 2 kent een thematische opzet. Hierin wordt de ontwikkeling van de verschillende taken behandeld, die elk een andere tijdlijn kennen. Deel 3 bestaat uit de bijlagen, die de lezers van het boek op de persoonlijke website van de auteur kunnen raadplegen. De bijlagen bevatten overzichten van de dienstkringen in verschillende 'ijkjaren', dienstkringen per regio, van beheerde waterstaatswerken en een inventarisatie van de dienstkringhoofden.

In de drie de delen wordt ook nog aandacht besteed aan de periode na het opgaan van de dienstkringen in een beperkt aantal districten. De eerste twee delen (het boek) bestaan uit korte hoofdstukken met een samenvatting. De auteur heeft de delen en de hoofdstukken verluchtigd met postzegels en poststukken uit zijn filatelieverzameling over waterstaatsobjecten.

Relatief veel aandacht besteedt de auteur aan het post-dienstkring tijdperk. Duidelijk komt naar voren, waarom toch vrij abrupt aan het onbetwistbaar lijkende bestaansrecht van deze vierde managementlaag binnen RWS een eind kwam. Zoals de auteur aangeeft, ligt de oorzaak in een andere beleidsinstek door omarming van het Angelsaksische model: 'alles aan de markt, tenzij' en 'publiek gericht werken'. Daardoor werden enerzijds steeds meer taken van de dienstkringen aan marktpartijen overgelaten. Anderzijds werd het 'publiek gericht werken' gecentraliseerd en kwam de laagdrempelige voordeurfunctie te vervallen. Het 'publiek gericht werken' lijkt nu eerder gericht op maatschappelijke partijen.

Het accent in het boek ligt op de beleids, en organisatorische ontwikkelingen binnen RWS, die leidden tot de ontwikkeling van de dienstkring. In feite op alle zaken en veranderingen, die op een dienstkringhoofd afkwamen en waaraan hij vorm en uitvoering moest geven. Naast (oud)medewerkers van RWS en uit het bedrijfsleven, dat met de dienstkringen werkte, is dit boek heel interessant voor mensen, die geïnteresseerd zijn in de bestuurlijke en organisatorische processen binnen RWS. Het reilen en zeilen binnen de dienstkring komen in dit boek echter niet aan de orde. Ergo, we worden niet geïnformeerd over hoe het er in dienstkringen aan toe ging. Door de beperkte tijd, die de auteur zich stelde om in verband met het aanstaande lustrum van zijn vakvereniging dit boek te realiseren, moest hij zich beperken tot gegevens, die in centrale archieven voorhanden waren. Daarin is helaas weinig over de dienstkring zelf te vinden. De moeilijker toegankelijke archieven van dienstkringen vanaf 1950 zijn niet geraadpleegd en ook zijn er geen interviews geweest met oude dienstkring medewerkers om hun ervaringen op te tekenen. Er ligt nog terrein braak. Het zou goed zijn als de auteur een verhalend artikel over de ontwikkeling van de dienstkring zou schrijven met dit boek als basis.

Het boek beschrijft alleen de bestuurlijke en organisatorische ontwikkelingen binnen RWS, die van invloed zijn geweest op de taken en de indeling van de dienstkringen. Daaraan moesten de dienstkringhoofden leiding en vorm geven. Daar houdt het boek op. De beschrijving van het post-dienstkring tijdperk had beperkt kunnen blijven tot de aspecten, die duidelijk maakten, waarom dit tijdperk eindigde. De auteur is terecht trots op de onomstreden voordeurfunctie gedurende 120 jaar, die de dienstkringen hadden. Het grote gemis in dit boek is echter de beschrijving van hoe het er in die dienstkringen aan toe ging, hoe het werk verdeeld werd, hoe die mensen er mee omgingen, de contacten in het veld, het proeven van die ongekende prestatie van 120 jaar onomstreden voordeurfunctie van mens tot mens.